

Miroslav Sládek a bývalý předseda francouzské Fronty National Jean-Marie Le Pen při prohlídce muzea mladoboleslavské Škody, 6. května 2004.

Úvod

Dnes přinášíme jeden z nejzajímavějších rozhovorů na téma politického disidentství s bývalým poslancem Federálního shromáždění a poslancem Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Miroslavem Sládkem. Sám Miroslav Sládek byl velkým bouřlivákem let devadesátých a s jeho jménem je spojeno několik kontroverzních kauz, sám o nich a svém životě vydal následující knihy: *A tak to vidím já* (1992), *Znamení doby* (1994), *To, co mám na mysli, je svoboda* (1995), *Právě Váš hlas rozhodne* (1996), *Nikdy jsem Vám nelhal* (1998) a *Nikdy se nevzdám* (2006).

S PhDr. Miroslavem Sládkem, předsedou SPR-RSČ tedy (nejen) o persvázi, knihách, politických procesech, *Analýze 17. listopadu*, Davidu Dukeovi, zahraničních kontaktech a o rekordním počtu politických vystoupení.

Extravaganza Controverso

Miroslav Sládek

Mohl byste se prosím ve stručnosti představit, stačil by krátký medailon, pro méně znalé čtenáře.

Stručné představení je určeno jen pro občany mladší 35 let, protože u nich je možné předpokládat, že by mne kvůli blokadě v médiích nemuseli znát. Pokud mne ovšem nezná někdo starší, tak buď má pokročilou ztrátu paměti anebo úmyslně lže.

PhDr. Miroslav Sládek, předseda SPR-RSČ od roku 1989. Poslanec Federálního shromáždění, poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, autor šesti knih, redaktor týdeníku *Republika*, kandidát na prezidenta, první politický vězeň po roce 1989 (při volbě prezidenta v roce 1998).

Co jste dělal v mládí, máte za sebou nějakou starší politickou minulost než SPR-RSČ, jak jste se dostal k politice?

Nejprve samozřejmě chodil na základní školu, potom na gymnázium a ukončil vzdělávání na Filosofické fakultě University Karlovy. V té době ovšem bylo velmi obtížné nevěnovat se politice, zvláště když jsem ještě na gymnáziu zažil okupaci v srpnu 1968. Tam jsem také vydával první svůj časopis *Listy věřících*, kde mimo jiné byl rozhovor s římskokatolickým knězem, který byl vězněn v padesátých letech, vyšla pouhá tři čísla a poté vše zabaveno. SPR - RSČ nebyla první politická strana, kterou jsem založil. Úplně první byla Strana optimistických realistů. Tehdy se totiž národ dělil na tři skupiny: pesimisté se učili rusky, optimisté anglicky a realisté střílet. Název je tedy zcela jasný a nejspíše předběhl svoji dobu, protože v roce 2018... to posuďte sami.

Jak jste se dostal k persvázi, psychologii a k umění ovládnutí mas? Na konci 80 let tyto znalosti nebyly příliš známy.

Psychologií a pedagogickou psychologií jsem se zabýval asi tak jako každý jiný student, který z nich musel skládat zkoušku, takže nic moc. Děkuji, že jste použil termín *persváze*, který zdůrazňuje právě tu skutečnost, že nejde o manipulaci, ale spíše o vysvětlení, které rozhodně nemůže uškodit tomu, koho jsem přesvědčil. Vždy jsem jenom říkal a psal to, o čem jsem byl naprosto přesvědčen a co jsem měl podložené studiem a důkazy. Léta před sametovým podvodem jsem se zabýval nejen politikou, byť v ilegalitě, ale také například studiem prací profesora Karla Engliša u jednoho z jeho žáků i Josepha Aloise Schumpetera, i když zde jsem měl řadu zásadních výhrad k jeho závěrům, zatímco s profesorem Englišem je třeba výrazně souhlasit.

Potkal jste někdy Miroslava Dolejšího, autora slavné *Analýzy 17. listopadu*, Rudolfa Jičína, redakci *Týdeníku Politika* či nějaké jiné velmi zajímavé pronárodní aktivisty?

Samozřejmě, jak bych se s ním mohl domluvit na předmluvě k prvnímu vydání jeho *Analýzy 17. listopadu*, brilantním to díle, jehož pravdivost prokazuje dnes a denně právě česká politická scéna vedená příslušníkem StB a komunistickými funkcionáři, kteří jediní měli prospěch z podvodu, který byl masám podstrčen místo skutečné revoluce. Mám dopis i od

jeho bratra, ve kterém žádal pomoc právě pro Miroslava a vydávali jsme *Analýzu* jako brožuru i na pokračování v týdeníku *Republika*.

Zastal jste se v 90. letech redakce *Týdeníku Politika* případně kapel, jež byly rovněž pronásledované kvůli svým politickým názorům?

Vždy jsem se zastával těch, kdo prohlédli sametový podvod, ať v médiích nebo u soudních jednání.

Za svou politickou kariéru jste získal spoustu kontaktů, jaká byla vaše klíčová setkání, zažil jste při nich něco, na co rád vzpomínáte?

Těch momentů je opravdu hodně a těžko se vybírá jeden nebo pár, ale zkusím to.

Profesorský sbor na Kalifornské univerzitě, přednášky nadalších amerických univerzitách, kde jsem kupodivu přednášet mohl – na rozdíl od Československa, následně České republiky, kde mi byl vstup na akademickou půdu z důvodu údajné apolitičnosti univerzit odmítnut. Dále setkání s guvernérem státu Illinois, senátory a reprezentanty Kongresu USA, krajany, Z evropských politiků především Jean-Marie Le Pen, předseda a zakladatel Front National a místopředseda FN Dominique Chaboche, V neposlední řadě také Vladimír Žirinovský. Také bratři Mašínové z těch významnějších, vynikající lidé, vzdělaní a s perfektními názory a přehledem. Především jsou důkazem toho, že každého člověka máme hodnotit podle osobního setkání a zkušeností, a ne podle levicových médií a socialistických seriálů.

Jak vzpomínáte na své tehdejší zahraniční cesty, prožil jste u nich něco zásadního?

Upozorňuji a předesílám, abych nebyl řazen mezi současné české poslance, kteří cestují jenom pro svoji zábavu za státní peníze. Moje cesty byly financovány jen z republikánských zdrojů. Byl jsem sice členem zahraničního výboru Poslanecké sněmovny, ale do zahraničí jsem byl vyslán jen jednou, a to na jeden den do Bratislavy. Jinak bych prý vysílal do zahraničí špatné signály. Šokovala mne například levicovost kalifornských studentů, jejichž první otázka zněla, „U vás jsou utiskováni Cikáni“ (*Gypsies*, aby si snad někdo nemyslel, že ve svém dotazu použili slovo Rom). Byl jsem také jednou jedinkrát na konferenci konzervativních stran, tehdy konané v dubnu 1990 v Gödöllő u Budapešti. Když jsem přednesl svůj referát o sametovém podvodu, byl jsem navždy vyškrtnut ze seznamu zvaných. Což je vidět i dnes na všech fórech konaných v České republice nebo Evropské unii. Pro pravdu se lidé nejvíce zlobí, zvláště ti mocní. Opomenout nemohu ani několik cest na Podkarpatskou Rus, jejíž obyvatelé mají stále lepší vztah k Československé republice, respektive k našemu národu, než mnozí naši spoluobčané. Na hradě v Užhorodě jsme vztyčili československou vlajku a vyhlásili návrat Podkarpatské Rusi zpět.

Jak jste tehdy řešil mediální pokrytí svých akcí, když vás přestali zvat do televize?

Pravda je, že hned po listopadu, kdy Československá televize ještě nebyla tak zglajchšaltovaná, jsem několik příležitostí mluvit z obrazovky měl. Později však byla veškerá

činnost republikánské strany uvržena informační blokádou málem do ilegality. Protiváhou byl náš týdeník, a především neustálé cestování po republice, mimochodem mi patří druhé místo v psané historii lidstva v počtu mítinků. Na prvním místě je kazatel **John Wesley**, podle vlastních tvrzení vykonal 40 000 kázání, na moje druhé místo stačilo 20 000 mítinků, od jejich dosažení v roce 2015 je již nepočítám, protože ten Wesleyho počet nelze překonat.

Byl jste sám politicky pronásledován, popřípadě nějací lidé z vaší strany? Jak se vás dotkly perzekuce?

Co na srdci to na jazyku, tak jsem se dostával do problémů velmi často. Například na vojně jsem při sledování utkání ČSSR - SSSR v ledním hokeji podle udání, které na mne podal záložník, člen Lidových milicí, strhl jako voják s nejvyšším vzděláním v jednotce ostatní k protiruské provokaci výkřiky „bijte je“! Neskončil jsem ve vojenské věznici v Sabinově, takže to bych ani nepočítal, jenom pro usmání a ilustraci, jak vypadal socialismus pro ty, kdo na něj s láskou vzpomínají. Jinak jsem ještě týden po 17. listopadu 1989 byl zadržován celý den na Ruzyňském letišti, kam jsem původně přišel vyzvednout jednu zahraniční novinářku a přičiněním uvědomělých místních příslušníků z toho bylo několikahodinové věznění. Jiní takové štěstí neměli, například významný člen naší strany, místostarosta v obci kousek u Brna pan Šebela strávil velkou část svého života jako politický vězeň v uranových dolech, perfektní člověk s odporem proti komunistům, čest jeho památce. Jestli si ovšem někdo myslí, že tyto komunistické manýry skončily v listopadu 1989, velmi se mýlí. Sice se nevěší, ale vyhazov z práce kvůli tomu, že v televizi ředitel firmy viděl svého zaměstnance, jak tleská na mém mítinku, to může znamenat také konec života. Změnily se metody, nemění se zášť a nenávisť proti všem, kdo samostatně myslí a jedná.

Co si myslíte o lidech, kteří odešli z vaší strany a začali o ní a o vás zveřejňovat „šokující“ informace. Kupříkladu podepsání směnky na milion pro vrcholné členy, nedobrovolné odevzdávání části platu, tunelování strany, vaše přehnané ambice, kdy si údajně v soukromí hraje na Hitlera a Mussoliniho, jak o vás tvrdí bývalý první republikánský místopředseda, Pavel Mozga.

Ať si každý dělá, co chce, ale nic z toho nebyla pravda, jak se v pozdějších letech ukázalo – nebo si snad myslíte, že by mi státní moc, která mne dusila, kde mohla, něco prominula? Zajímavé na těchto lidech je, že nic moc nedělali nebo nechtěli nikde vystupovat, ale jakmile odešli, tak byli aktivní jako živočišné uhlí. Lži anebo úplné výmysly, které svědčí o tom, že tyto osoby neodešly z nějakých názorových důvodů, ale že dokonce byli za pomluvy na moji adresu odměňováni, například místy ve státní správě nebo za odpuštění různých přestupků proti zákonu apod. Samotný pan Mozga byl mlčícím členem až do osudné autonehody, kterou zavinil v autě, jehož vlastnictví a provozování jsem mu výslovně zakázal. Můj striktní zákaz neposlechl, a potom ze svých osobních problémů vinil mne.

Když jste se v úvodu zmínil o psychologii, zcela předvídatelné únikové chování. Co se týká například odevzdávání části platu? Není to pravda! Jinak Republikáni jsou a budou jedinou politickou stranou, která rozsáhlé pomáhala, slyšel jste o něčem podobném u současné parlamentní bandy devíti? Každý rok Mikulášská nadílka v 50 sociálních zařízeních, od

DĚLSKÝ POTÁPĚČ

dětských domovů, nemocnic až po domovy důchodců, pomoc při povodních v roce 1997, kdy jsme z vytopených obcí odvezli děti na Republikánský letní dětský tábor, kompletně vybavili a tři týdny se o ně starali, než se rodiče mohli z té pohromy trochu vzpamatovat. Finanční příspěvky nemocnicím, zoologickým zahradám, sportovcům, policii, nemocným dětem atd. Dohromady finanční pomoc z republikánské kasy pro obyvatele ČR činila za těch pár let, co jsme mohli takto přispívat, 11 milionů korun.

Už mne to ani nebaví o tom hovořit, když se podívám, komu lidé dali hlasy třeba v minulých parlamentních volbách. Těm, které ani neznají, neviděli je, a kteří by si o ně ani neopřeli kolo. A to říkám bez jakékoliv hořkosti, protože každý si lehne tak, jak si ustele a vzpomínání na to, jak prý bylo za socialismu dobře, ještě nikoho nenasytilo. Stejně tak jako nesmyslné spoléhání na spasitele, který se o všechny postará.

Jak došlo k zániku vaší strany?

K zániku vlastně nikdy nedošlo, protože jsme kandidovali naposledy v roce 2010 a plně obnovili činnost v roce 2015, kdy jsme opět kandidovali po celé republice. Problémy nastaly poté, co nám stát protiprávně zabavil veškerý výtěžek za hlasy v parlamentních volbách, což s příspěvkem na činnost bylo zhruba 52 000 000,- Kč (slovy padesát dva milionů korun českých). Tím nás samozřejmě uvrhli státní úředníci do platební neschopnosti, a nakonec jsme skončili ne vlastní vinou v insolvenční, pochopitelně. To omezilo naši činnost, ale stále jsme pracovali. Jsme tedy jedinou politickou stranou v České republice, která má se státem aktivní saldo, které je i s příslušenstvím dnes přes sto milionů na rozdíl od současných parlamentních parazitů, kteří si z politiky udělali byznys projekt, každý jistě chápe, o kom mluvím.

Čemu jste se věnoval po jejím rozpuštění?

Jak jsem napsal v předchozí odpovědi, věnoval jsem se politice i na komunální úrovni po dvě volební období. Bývalý starosta, kterého jsem nahradil, dokonce ze msty ukrýval obecní kroniku, aby v ní o mne náhodou nebyla zmínka. Pořádali jsme velké množství akcí pro děti, z nichž jedna je dokonce zapsána v Guinnessově knize rekordů, největší počet balonků plněných heliem se vzkazem, bylo jich tisíc sedm set a na mnohé vzkazy odpovídaly děti až z Rakouska. Vyučoval jsem francouzštinu na základní škole. Mimochodem, když jsem se zmínil o té schované obecní kronice, byl jsem zpětně vymazán z encyklopedií dvacátého století včetně *Kdo je kdo*, další důkaz pro tvrzení, že Orwellovo dílo není fikce, ale geniální i když velmi mírná předpověď dvacátého prvního století.

Proč jste se rozhodl pro návrat do politiky, určitě víte, že bez potřebného kapitálu a nadšených dobrovolníků? Je to pro stranu vašeho typu velmi těžké?

Nadšení dobrovolníci jsou, kapitál ne. A není se co divit, když je v republice takřka milion podnikatelů a i když odečteme většinu, která se ve svém drobném podnikání potýká s existenčními problémy a vytlouká klín klínem, je zde dostatek bohatších, kteří se ovšem chovají jako *parvenu* (z francouzštiny), ještě relativně nedávno jedli bramborový salát

z papíru rukama, vzděláním příliš neutrpěli, dnes jsou z nich miliardáři topící se ve zlatě, a bude trvat generace, než duševně vyspějí, pokud vůbec, takže se nemůžeme divit tomu, že se chovají jako...

Anebo si myslí, že díky úspěchu v jednom oboru a to ještě proto, že nejspíše byli většími grázly než jejich soupeři, jsou velmi chytří. Stejně jako zločinci, od kterých se tito zbohatlíci liší v jediném ohledu, nejsou za svoje zločiny potrestáni. Buď se bojí pravdy a nepodporují ji, anebo se bojí, protože se k majetku dostali zločinem. Stále totiž platí definice Honoré de Balzaca: za každým velkým majetkem se skrývá zločin. Agent a zloděj Bureš je toho jasným důkazem.

Proč by se měla prosadit vaše strana, a ne kupříkladu ND Adama B. Bartoše či již úspěšná SPD Tomia Okamury?

Zásadně nepoužívám nespisovné, natož vulgární výrazy. A tím bezesporu pojmenování druhého vámi uvedeného je. To je příklad vyloženě byznys projektu, který se opírá o podlézání mocným, kolaboraci s kýmkoliv, vykrádání programů a ostatních informačních zdrojů (příkladů, kdy ten „vulgární výraz“ doslova okopíroval moje práce je nespočet, jinak by nejspíše ani neměl co číst, protože z patra mluvit neumí).

Ovšem díky obrovskému prostoru v televizi, zvláště v pobočce čínské státní komunistické televize na Barrandově, se mu podařilo hodně lidí ohlupovat. Vždyť v rámci „objektivního vyváženého programu“ tak, jak to vyžaduje zákon o televizním vysílání, měla tato osoba od vyhlášení voleb do jejich konání jenom na Barrandově 40 hodinový prostor, my 0 hodin. Ovšem opět platí, že malou skupinu lidí lze ohlupovat velmi dlouho, ale všechny jen velmi krátce. Je kontraproduktivní nazývat někoho pravicovým politikem, nacionalistou nebo dokonce extrémistou, když je to osoba financující svoji činnost ze zakázek od Agrofertu, vydíráním, spoluprací s exekutory nebo parazitováním na lidské bídě okrádáním chudých o příspěvek na bydlení. Nejsem jasnovidec, ale lidé by mohli prohlédnout a toto uskupení, za které smí hovořit jenom jeden člověk a ostatní musí mlčet, snad dopadne jako Unie svobody nebo Věci veřejné. Nástup s velkým povykem a konec v zapomnění. Co se týká pana Bartoše, tak můj dojem z něho je velmi rozpačitý, občas něco rozumného překrývá zcela zbytečný opačný extrém.

V čem vidím přednost Republikánů? Neměníme názor, program. To, co jsme hlásali před třiceti lety, se naplnilo takřka do písmene. Trvalost ve slibech a smlouvách, to je základní i právní princip. My svoje sliby plníme, jak kdysi musela přiznat i média v článku, „Jedině Republikáni splnili svoje sliby.“ Nyní je řada na občanech, aby konečně prohlédli falešnou hru, kterou s nimi hraje parlamentní banda. **Třeba jim dojde, že parlamentní strany jsou zřízeny a masivně propagovány** (z deseti stran, které měly v předvolební kampani desítky hodin například v České televizi, uspělo ve volbách devět, to nemůže být náhoda, čím větší prostor, zvláště v televizi, tím lepší volební výsledek, přímá úměra), **jako vpust do fekální jímky s rozličnými vstupy, každá vpust je nazdobena tak, aby nalákala jinou skupinu voličů, které ovšem spláchnou do stejné jímky**. Viz například voliče v otázce vámi druhého jmenovaného. Těm jsem jasně před volbami řekl, že klidně mohou svoje hlasy

DĚLSKÝ POTÁPĚČ

odevdat komunistickému estébákovi, protože tam stejně skončí. Ověřit si můžete pravdivost tohoto tvrzení na hlasování ve sněmovně, kdy tři strany totalitního typu hlasují v jednom šiku.

Snažil jste se někdy i o metapolitiku čili změnu kultury, nastolení potřebných otázek a vybudování situace, která teprve přinese velkou společenskou změnu?

Ač jsem to dosud takto nepojmenoval, snažím se neustále upozorňovat na základní problémy, na podstatu každého společenského pohybu, a tak jako lékař **nebojovat proti vnějším projevům nemoci, ale odstraňovat jejich příčinu**. Proto také nazývám věci pravými jmény, estébáka estébákem, komunistu komunistou, protože neexistuje žádný bývalý komunist, tak jako neexistuje bývalý černoš, i kdyby podstoupil desítky plastických operací. Přitom ale nemám nic proti slušným černošům, a dokonce ani proti řadovým členům komunistické strany. Vždy jsem zdůrazňoval, že je rozdíl mezi funkcionářem a řadovým členem, třeba dělníkem, ke kterému přišli z výboru ZO s tím, že potřebují do vedení nového inženýra a aby zachovali třídní poměr, tak ho potřebují vyvážit novým dělníkem.

I když samozřejmě nacismus byl založen na obrovském množství malých Hitlerů, komunismus na malých Stalinech a Gottwaldech, právě tak jako je režim v České republice v roce 2018 (jak příznačný letopočet, když končí na osmičku) je založen na tisícovkách malých Burešů, věrně sloužících nastupujícímu diktátorovi ze zcela zjištěných a mstivých důvodů. Opět zástup duševně zakrnělých a omezených individuí, mstících se svojí žlučovitou závistí na těch, kdo je převyšují. Jakákoliv zásadní změna zde je vázána na změny v okolí. **Pokud vypukne revoluce v jiné zemi, a když už bude zcela jisté, která strana barikády je ta správná, potom se teprve naplní Letná.** Nejinak tomu bylo i při podvodném sametu. Zatímco východní Němci nechávali na Letné Trabanty a Wartburgy, výsledek celoživotních úspor a mnohaletého čekání v pořadníku i s klíčky v zapalování a rozběhli se ze svahu, aby měli ten správný švuňk výpravčího Hubičky, až budou přeskakovat zeď u velvyslanectví BRD, Češi se ještě chodili radit na nejbližší výbor KSČ, jak se k nastalé situaci postavit. Copak bylo Václavské náměstí plné hned po 17. listopadu? Kdepak! Několik dní nás tam mrzlo jen pár a řečnili jsme sami pro sebe. Teprve, když předsedové ZO KSČ dostali pokyn, aby vedli průvody pracujících z jednotlivých podniků, náměstí se zaplnilo. Potom tam skutečně nešlo ani projít, a lidé zvonili klíči, aby třicet let poté byli komunisté opět u moci. Věru moudré rozhodnutí, a ještě moudřejší chování za uplynulá desetiletí velmi mnoha občanů.

Četl jste knihu *Moje probuzení* od Davida Duka? Dle mého názoru nyní oba sdílíte podobný osud.

Četl, protože jsem ji dostal darem od jednoho krajana v USA. Nějaký čas jsem komunikoval s ním a jeho příznivci, osobnímu setkání v České republice zabránila policie, která jej zatkla, stejně jako to dělala jejich komunistická předchůdkyně s podporovateli disentu. *Nihil novum sub sole*. Na domluvenou schůzku v Brně již nemohl přijít, neb byl vyhoštěn. Lidská společnost, její pohyb, ani myšlení a chování lidí se nezměnilo za celou psanou historii lidstva. Mění se jenom kulisy, technika, ale lidé jsou úplně stejní jako před pěti tisíci lety. Proč by tedy neplatilo římské rčení *In patria natus non est propheta vocatus*. Nikdy v historii se nevyplatilo

říkat pravdu, pokud ovšem člověk nechtěl být slavným a uznávaným až po své smrti. **Dnes jako tehdy vládne pokrytectví, ovládnutí lumpeproletariátu chlebem a zábavou, politici chtějí jen prospěch a blahobytný život na tomto světě, a proto říkají jenom to, co lidé chtějí slyšet.** Vlastní názory, natož vytrvalost v nich, je pronásledována. Nemám ale důvod cokoliv na svých názorech měnit, kdo se mnou souhlasí, uvítám jej s otevřenou náručí, kdo ne, ten má na výběr stovky jiných politických stran a hnutí, tedy obrovský výběr, jak promrhat svoji jedinečnou, zřídka opakovanou možnost uplatnit svoji moc. Málokdo si asi uvědomuje, že demokracie je vláda lidu, a ne ministrů nebo poslanců, a proto tuto možnost nevyužívají. De Tocqueville: „Nelze předpokládat, že by si národ slouhů, který si nikdy nevládl, byl schopen si jednou za čtyři roky zvolit do svého čela moudré a schopné.“

Chtěl byste napsat na závěr ještě něco, co nemělo šanci v rozhovoru zaznít? Zde je prostor.

Takto bychom mohli rozmlouvat velmi dlouho na různá témata, protože nejsem z těch, kdo by při otázce prohlašovali, že neví a že se musí poradit, takový politik je k ničemu, buď mám svůj názor, a to i světový, anebo jsem jen nastrčená hlásná trouba, která si musí ke svému pánovi honem běžet pro noty. O vrozené a získané inteligenci už vůbec nemůže být u většiny současných poslanců ani řeč. Takže odkazuji k dalšímu na svoje knihy nebo videa, mimo jiné jako důkaz, že nemám nic společného s těmi farizeji, kteří se vydávají za politiky a jednak vždy vykládají to, co lidé chtějí slyšet a vždycky se zpožděním, po boji každý generálem. Jako příklad mohu uvést ty, kteří dnes hovoří opatrně o přivandrovalecké krizi, když je Evropa zaplavena, ale v roce 1991, kdy jsem před tímto varoval, je ani nenapadlo mne podpořit. Zás tak mladí nejsou, aby se mohli vymlouvat na to, že tehdy byli na základní škole. Konec konců názory a chování jedince jsou cenné jenom tehdy, když si názor a postoje nevytvoří do osmnácti let a není v nich stálý po celý život. Mimochodem podle některých autorů, je to jediná záruka věčného mládí. Obrušování, změny názorů a ohýbání hřbetu ze zbabělosti nebo prospěchářství je hanbou celého našeho národa, jak neobyčejně vystihl Josef Škvorecký ve *Zbabělcích*.